

KARIS BIBLIOTEK Ó KARJAAN KIRJASTO

**öGammalt och nytt om gatunamn i Karisö
öUutta ja vanhaa Karjaan kadunnimistö**

**Sammanställt för en utställning på Karis bibliotek sista Karisdagen 6.6.
2009 av Barbara Rosenqvist-Pettersson och Satu Suomela**

Nils Grabbegatan

Nils Grabbe, död 1549, hövitsman över Viborgs slott och slottsfogde på Raseborg. Partigångare (gerillaledare). Nils Grabbe är begravnen i Karis kyrka.

Nils Grabbenkatu

Nils Grabbe k.1549, Viipurin linnapäällikkö, Raaseporin linnanvouti, sissipäällikkö Nils Grabbe on haudattu Karjaan kirkkoon.

Källa,/Lähde: Suomen kansallisbiografia, 3, 2004.

Elin Kurcksgatan

Oklart efter vilken Elin Kurck gatan fått sitt namn. Det finns flere personer med namnet Elin Kurck, men det troliga är att gatan är uppkallad efter Nils Grabbes dotter Elin, död 1588. Enligt Henrik Ekberg, 2009.

Elina Kurjenkatu

Elina Kurki- nimisiä henkilöitä on useampia, ja on epäselvää kenen mukaan Elina Kurjenkatu on nimetty. Mahdollisesti Nils Grabben tyttären Elinin mukaan, k. 1588.

Henrik Ekbergin mukaan, 2009.

Stålarmsvägen

Erik Arvidsson Stålarmsvägen d. 1566 och Arvid Stålarmsvägen (1549 ó1620). Båda krigare och innehavare av betydelsfulla ämbeten i Finland på 1500-talet. Båda fungerade som domare i Raseborg. Ingifta på Grabbacka. Stålarmsvägen vapen finns i Karis kyrka.

Stålarmsintie

Erik Arvidinpoika Stålarmsvägen k. 1566, Arvid Stålarmsvägen (1549-1620). Merkittäviä sotilaallisia ja poliittisia vaikuttajia Suomessa 1500-luvulla. Toimivat kumpikin mm. Raaseporin kihlakunnan tuomareina, sukusiteitä Grabbeihin.

-vaakuna Karjaan kirkossa.

Källa/Lähde: Suomen kansallisbiografia, 9, 2007.

Billstensgatan

Carl Billsten, brukspatron (1605-1673)

Grundade järnbruken i Billnäs och Fagervik. Även Carl Billsten d.y. (1635-1691)

Billsteninkatu

Carl Billsten, ruukinpatruuna (1605-1673)

Billnäsin ja Fagervikin ruukkien perustaja. Myös Carl Billsten nuorempi (1635-1691)

Källa/Lähde: Suomen kansallisbiografia, 1, 2003.

Volmarsvägen

Uppkallad efter lantmätteriingenjören Volmar Svaetichin (1875-1930). Med sitt stadsplanearbete formade han grunddragen av det som senare blev de centrala delarna av Karis köping. Hans personliga arkiv finns uppbevarat i Lokalarkivet Arresten. (Källor Karis fordom och nu, 1970 och Sonja Harju).

Volmarintie

Nimetty maanmittausinsinööri Volmar Svaetichin (1875-1930) mukaan.

Kaupunkisuunnittelutyöllään hän loi pohjan sille mistä myöhemmin tuli Karjaan kauppalan keskusta. Hänen henkilökohtaista arkistoaan säilytetään Paikallisarkisto Arestissa.

Lähteet: Karjaa ennen ja nyt sekä Sonja Harju

Stabsgatan

Raseborgs skyddskårsdiskrikt uppförde i Landsbro byggnader i sten ritade av arkitekt Ole Gripenberg. När skyddskåren upplöstes övertogs byggnaderna av den nygrundade yrkesskolan (Försvaret av Karis, 2007, s. 12). Västra Nylands yrkesskola, numera Axxell, verkar i byggnaderna vid Stabsgatan

Esikunnankatu

Karjaan suojeluskunta rakensi Maasiltaan arkkitehti Ole Gripenbergin piirtämiä kivrakennuksia. Kun suojeluskunta lakkautettiin, rakennukset sai vastaperustettu ammattikoulu (Försvaret av Karis, 2007, s. 12). Västra Nylands yrkesskola, nykyään Axxell, toimii rakennuksissa Esikunnankadulla.

Högvallagatan

Efter Högvalla trädgårds- och husmodersskola grundad 1908 av hushållslärarinnan Fanny Sundström. (Lönnqvist, Bo: Kvinnoborgen Högvalla, 2001, s. 12, Karis fordom och nu, 1970, s. 152s).

Högvallankatu

Högvalla trädgårds- och husmodersskolan mukaan. Koulun perusti 1908 kotitalousopettaja Fanny Sundström. (Lönnqvist, Bo: Kvinnoborgen Högvalla, 2001, s. 12, Karjaa ennen ja nyt, 1970, s. 152.)

Fannysgränd

Uppkallad efter hushållslärarinnan Fanny Sundström (1866 ó 1940), som grundlade Högvalla trädgårds- och husmodersskola 1908. Fanny Sundström instiftade också Karis Marthaförening. (Gardberg, John: Karis-Billnäs samskola, 1964, s. 27)

Fannynkuja

Nimetty kotitalousopettaja Fanny Sundströmin mukaan (1866-1940), joka perusti Högvalla trädgårds- och husmodersskolan. Fanny Sundström perusti myös Karis Marthaföreningin.(Gardberg, John: Karis-Billnäs samskola, 1964, s. 27)

Vänortsgatorna / Ystävyyskunnat

Krigshjälpen till Finland var synnerligen viktig under kriget.

Vänorstverksamheten drivs numera av Finlands kommunförbund, kommunerna och föreningen Pohjola-Norden

Ruotsin kuntien apu Suomen kunnille oli tärkeää varsinkin sodan aikana.

Nykyään Ystävyyskunta- toimintaa harjoittavat Suomen kuntaliitto/kunnat ja Pohjola-Norden-yhdistys.

Tårnbygatan

Tårnby i Danmark är Karis vänort sedan 1960

Tårnbynkatu

Tårnby Tanskassa ystävyyskunta vuodetsa 1960

Skedsmogatan

Skedsmo i Norge är Karis vänort sedan 1960

Skedsmonkatu

Skedsmo Norjassa ystävyyskunta vuodesta 1960

Alingsåsgatan

Alingsås är Karis vänort sedan 1940.

Alingsåsinkatu

Alingsås Ruotsissa ystävyyskunta vuodesta 1940

(Källa: Från fadder till vän : Alingsås och Karis 1940-48, 2006)

Källa: Hemsidorna för Pohjola-Norden och Kommunförbundet

Lähde: Pohjola-Nordenin ja Suomen kuntaliiton www-sivut

Katarinagatan, Katarinagränd

Varje medeltida kyrka hade sitt skyddshelgon och den heliga Katarina av Alexandria anses vara Karis kyrkas skyddshelgon. (Karis historia, 4, s. 50)

Katariinankatu, Katariinankuja

Jokaisella keskiaikaisella kirkolla oli oma suojeluspyhimyksensä. Pyhän Katariina Aleksandrialaisen katsotaan olevan Karjaan kirkon suojeluspyhimys. (Karis historia, 4, s. 50)

Olavgränd

Den äldsta helgonbilden i Karis kyrka förställer Sankt Olof, som var landets populäraste helgonbild under den äldre medeltiden. Enligt Erkki Kartano kan den helige Olof ha varit Karis ursprunglige skyddshelgon, som senare ersattes med Katarina.

(Karis historia, 4, s. 49)

Olavinkuja

Karjaan kirkon vanhin pyhimyksenkuva esittää Pyhää Olavia, joka oli maan suosituin pyhimys varhaiskeskiajalla. Erkki Kartanon mukaan Pyhä Olavi on saattanut olla Karjaan alkuperäinen suojelupyhimys, jonka Katarina myöhemmin korvasi. (Karis historia, 4, s. 50)

Botvidsgatan / Botvid, död ca 1120, ett av Sveriges äldsta skyddshelgon
(Nationalencyklopedin)

Botvidinkatu

Botvid, k. n. 1120, eräs Ruotsin vahimmista suojelupyhimyksistä
(Nationalencyklopedin)

Karisvägen

Namnet Karis ursprung oklart. Namnet Karis socken nämns redan 1542 av Porthan. Wäinö Sohlstrand förknippar sockennamnet med Karjasjärvi, som kan härledas från en äldre skrivform Kariasierui från 1500-talet. (Karis socken, II,

1940, s.5- 16). Enlig Gunvor Kerkkonen är namnet Karis ursprungligen ett finskt namn från den finska invandringen under förhistorisk tid. (Karis socken, III, 1952, s. 102).

Karjaantie

Nimen Karis alkuperä on epäselvä. Porthan maintsee Karjaan pitäjän jo vuonna 1542. Wäinö Sohlstrand yhdistää pitäjännimen Karjasjärveen, joka voidaan johtaa vanhemmasta kirjoitusasusta Karjasierui 1500-luvulta (Karis socken II, 1940, s.5-16).

Gunvor Kerkkosen mukaan Karis on alunperin suomenkielinen nimi esihistorialliselta ajalta, kun suomalaiset vaelsivat maahan (Karis socken III, 1952, s. 102).

Gamla hemman och gårdar

Bäjarsvägen

I Läpp, 1767. Namnet kommer från bälgare, bälgmakare, tillverkare av lädersäckar. (Karis socken, 1940, s. 39)

Bäljarsintie

Lepissä, 1767. Nimi tulee palkeista, palkeentekijästä, nahkasäkkien tekijästä. (Karis socken II, 1940, s.39)

Kilavägen

Kila by bestod enligt kartan från 1899 av hemmanen Borgmästars, Hinders, Klockars och Räckers (Karis fordom och nu, 1970, s. 148).

Kiilantie

Kiilan kylä muodostui vuoden 1899 kartan mukaan Borgmästarsin, Hindersin, Klockarsin ja Räckersin tiloista (Karis fordom och nu, 1970, s. 148).

Borgmästarsgatan

Borgmästars hemman i Kila by (Karis socken, II, 1940, s. 38)

Pormestarinkatu

Borgmästarsin tila Kiilan kylässä (Karis socken, II, 1940, s. 38)

Hindersgatan

Hinders hemman, 1774, i Kila by. Hinders från namnet Henrik (Karis socken, II, 1940, s. 35)

Hindersinkatu

Hindersin tila Kiilan kylässä, 1774. Hinders nimestä Henrik (Karis socken II, 1940, s. 35)

Klockarsgatan/

Klockars hemman i Kila by, sedan 1702. (Karis socken, II, 1940, s.41).

Klockarsinkatu

Klockarsin tila Kiilan kylässä vuodesta 1702 (Karis socken II, 1940, s. 41).

Råckersgatan

Rockers eller Kapellansbolet nämns 1794. Råckers kapellansboställe uppfördes 1846. (Karis socken, VI, 1994. s. 43, 64-67).

Råckersinkatu

Rockers tai Kapellansbolet mainitaan 1794. Råckersin pikkupappila rakennettiin 1846. (Karis socken VI, 1994, s. 43, 64-67).

Kroggårdsvägen/ Namnet Kroggården användes redan på 1500-talet. Uppgifter om att Nils Grabbe köpte Krogen, Kroggård år 1532 finns att läsa i Karis socken, V, s. 77

Kroggårdintie

Kroggården- nimeä käytettiin jo 1500-luvulla. Nils Grabbe osti Krogenin, Kroggårdin 1532. Lisätietoja Karis socken V, s. 77.

Läppgatan

Efter byn Läpp, Leppo, på Läppsjöns nordvästra strand sedan 1400-talet. (Karis socken, II, 1940, s.25-27).

Lepinkatu

Lepin (Leppo) kylän mukaan. Leppo Lepinjärven luoteisrannalla 1400-luvulta lähtien (Karis socken II, 1940, s. 25-27)

Löwegatan

Eventuellt efter kapten Gerhard Magnus Löwe av etnisk ätt. Gift med Beata Stålmarm på Kroggård, avled 1691 och begraven i Karis kyrka. (Karis socken , IV, 1957, s. 69).

Löwenkatu

Mahdollisesti virolaissukuisen kapteeni Gerhard Magnus Löwen mukaan. Puoliso Beata Stålmarm Kroggårdista. Löwe kuoli 1691, haudattiin Karjaan kirkkoon (Karis socken IV, 1957, s. 69).

Chicagogatan

Tidigare Bastugatan efter den allmänna bastu som låg vid gatan. Bastun kallades i folkmun för Chikago bad och byggdes 1941 av Sigurd Berglund, som under 1930-talet var sjöman som sedermera mönstrade av i USA och bosatte sig i Chikago där han arbetade som timmerman tills han återvände till Finland och sin födelsehemort Karis. Chikago bad var en omtyckt allmän bastu i ca 50 år. Namnet var Chikago bad under hela dess verksamma tid. Så här enligt Holger Wickström 2009.

Chicagonkatu

Ent. Saunakatu kadulla sijainneen yleisen saunan mukaan. Kansan suussa Sigurd Berglundin vuonna 1941 rakentama sauna oli Chikago. Sigurd Berglund oli 1930-luvulla merimies, joka sittemmin jäi Yhdysvaltoihin ja asettui asumaan Chikagoon. Siellä hän työskenteli kirvesmiehenä kunnes palasi Suomeen ja syntysijoilleen Karjaalle. Chicagon sauna oli suosittu yleinen sauna n. 50 vuoden ajan. Nimi oli Chicagon sauna koko toiminnan ajan. Holger Wickströmin mukaan 2009.

Kanaltorget / Kanalgränd

Har fått sitt namn efter den fördjupning nära Kanaltorget och som man kallar öGrabbes kanalö. Det har visat sig att kanalen troligen härstammar från medeltiden (Nyberg, Lars: Vallar och murar, 1991, s 14).

Kanavatori / Kanavakuja

On saanut nimensä Kanavatorin lähellä sijaitsevan öGrabben kanavaksiö kutsutun syvennyksen mukaan. Kanava on peräisin keskiajalta (Nyberg, Lars: Vallar och murar, 1991, s. 14)